

ELIZA-MARA TROFIN

GRAMATICĂ 5

FIȘE DE LUCRU
pe lecții și unități de învățare
CU ITEMI ȘI TESTE DE EVALUARE

Ediția a V-a

Editura Paralela 45

Acest auxiliar didactic este aprobat pentru utilizarea în unitățile de învățământ preuniversitar prin O.M.E.N. nr. 3022/08.01.2018.

Lucrarea este elaborată în conformitate cu Programa școlară în vigoare, aprobată prin O.M.E.N. nr. 3393/28.02.2017.

Redactare: Amalia Mărășescu, Bianca Vișan

Tehnoredactare: Adriana Vlădescu

Pregătire de tipar: Marius Badea

Design copertă: Mirona Pintilie

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

TROFIN, ELIZA-MARA

Gramatică 5 : fișe de lucru pe lecții și unități de învățare cu itemi și teste de evaluare : teste inițiale, stadiale și finale, fișe de lucru, propuneri de itemi pentru evaluare / Eliza-Mara Trofin. - Ed. a 5-a. -

Pitești : Paralela 45, 2022

ISBN 978-973-47-3656-0

811.135.1

Copyright © Editura Paralela 45, 2022

Prezenta lucrare folosește denumiri ce constituie mărci înregistrate, iar conținutul este protejat de legislația privind dreptul de proprietate intelectuală.

www.edituraparelela45.ro

ARGUMENT PENTRU ELEVI, PROFESORI ȘI PĂRINȚI

Gramatică. Fișe de lucru pentru clasa a V-a este o lucrare concepută în conformitate cu noua programă pentru limba și literatura română. Culegerea este utilă elevilor, indiferent de manualul pentru care s-a optat la clasă.

Este o lucrare complexă, dedicată în primul rând orelor de limba română, al cărei scop este dezvoltarea competențelor lingvistice ale elevilor, fiind utilă deopotrivă și profesorilor care pot selecta exerciții pentru fiecare lecție și pot evalua nivelul achizițiilor elevilor prin utilizarea testelor stadiale și sumative. Cartea poate fi utilizată și acasă, fiind un ghid neprețuit pentru părinți. Îi ajută, de asemenea, pe elevi și în pregătirea pentru evaluarea națională din clasa a VI-a și pentru olimpiadele școlare (OLLR, OLAV) deoarece propune și tipuri de itemi specifici acestor evaluări, itemi care nu sunt cuprinși, de obicei, în manualele școlare.

Conținuturile din carte sunt grupate în 13 unități de gramatică. La fiecare unitate de gramatică sunt propuse:

- exerciții care vizează **identificarea, însușirea, exersarea, utilizarea și reflecția** asupra faptelor de limbă, prin diverse tipuri de activități;
- **teste sumative**, care oferă posibilitatea evaluării sistematice a competențelor elevilor.

Fișele de lucru din carte au o structură unitară, abordând integrat elementele de construcție a comunicării cu lectura și redactarea și vizând toate competențele generale.

Textele-suport din fiecare capitol sunt selectate din cărți pentru copii, care pot fi propuse pentru lectură pe parcursul studierii fiecărei unități de gramatică. La fiecare unitate, textele au o temă comună: copilăria, familia, școala, jocul etc. Se realizează astfel înțelegerea textelor literare, pornindu-se de la noțiunile de gramatică, făcându-se legătura dintre lectură, elementele de construcție a comunicării și redactare.

O particularitate a lucrării noastre este marcarea, prin verbe de comandă și prin simboluri, a părților componente ale fiecărei fișe: **identificăm, învățăm, exersăm, utilizăm**. Se poate observa propunerea unui *demers care subordonează conceptele lingvistice performării unor acte de limbaj, unor situații comunicative de complexitate diferită, gradată în raport cu vârsta elevilor* (Programa de limba și literatura română, clasa a V-a). Considerăm că această secvențializare a fișelor permite selectarea rapidă a exercițiilor în funcție de obiectivele lecției.

Exercițiile sunt diverse, având în vedere atât achizițiile lingvistice, cât, mai ales, aspectul funcțional al limbii. Exercițiile care urmăresc IDENTIFICAREA și ÎNSUȘIREA faptelor de limbă pot fi utilizate **și în clasă**, în orele de familiarizare a elevilor cu noi concepte. Este foarte important că exercițiile propuse pentru EXERSARE cuprind **toate tipurile de itemi** și au **aceeași structură** pe tot parcursul lucrării. Exercițiile de APLICARE a cunoștințelor în situații concrete de comunicare sunt variate și atractive, urmărind utilizarea corectă a normelor gramaticale, fonetice și lexicale în mesaje pe teme de interes, în contexte familiare și nonfamiliare. Fișele cuprind multe exerciții cu caracter ludic (ghicitori, concursuri) și activități în perechi sau pe grupe mai mari.

O altă particularitate a fișelor de lucru o reprezintă modul în care sunt organizate exercițiile de EXERSARE și de APLICARE. Am considerat oportun să marcăm tipurile de itemi pentru a evidenția structura fișelor. Codurile folosite sunt următoarele:

I.	ITEMI OBIECTIVI	
A.	Itemi cu alegere duală	IO_A
B.	Itemi de tip pereche	IO_B
C.	Itemi cu alegere multiplă	IO_C
II.	ITEMI SEMIOBIECTIVI	
A.	Itemi de completare	IS_A
B.	Itemi cu răspuns scurt	IS_B
C.	Întrebări structurate	IS_C
III.	ITEMI SUBIECTIVI	
A.	Rezolvare de probleme	I Sb
B.	Eseu	I Sb

Testele stadiale respectă succesiunea itemilor din fișele de lucru. Se propune astfel o evaluare conformă cu o structură familiară elevilor, gradându-se corespunzător nivelul de dificultate a itemilor. Exercițiile de la subiectul al II-lea acoperă toate conținuturile de la lectură, din programa școlară.

O noutate din cartea noastră este și feedbackul din finalul unităților de gramatică. Această secvență determină implicarea elevului în autoevaluare și în reflecția asupra studiului limbii române. Considerăm că răspunsul la întrebarea *Care este lucrul cel mai important pe care l-am învățat?* îl va provoca pe elev să sistematizeze și să esențializeze cu mai mult interes noile achiziții. Iar întrebarea *Când și unde voi folosi ceea ce am învățat?* va conduce la conștientizarea importanței studiului limbii române.

Un lucru foarte important este și acela că unitățile de gramatică au independență. Fișele se pot folosi indiferent de eșalonarea conținuturilor din noile manuale alternative.

Succes deplin tuturor elevilor din clasa a V-a!

Autoarea,
Editura Paralela 45

1 Actualizarea cunoștințelor din clasa a IV-a

FIȘA NR. 1

- După ce răspunzi la întrebări, cercetează răspunsurile de la pagina 14 pentru a descoperi rezultatul fișei tale.
1. Sensul expresiei *a fi tobă de carte* este *a fi gălăgios*. A / F
  2. Cuvântul cu sens opus pentru expresia *de treabă* este *bun, cumsecade*. A / F
  3. Sensul cuvântului *a vorbi* este *a tăcea*. A / F
  4. Cuvintele *pronume* și *prenume* au același sens. A / F
  5. Toate cuvintele din seria *alb, albastru, alburii, albicios* fac parte din aceeași familie de cuvinte. A / F
  6. Ambele cuvinte sunt despărțite corect în silabe: *e-xa-men, e-xem-plu*. A / F
  7. Propoziția este o comunicare cu un singur predicat. A / F
  8. La sfârșitul propoziției enunțiative se pune punct. A / F
  9. O propoziție interogativă se termină cu semnul exclamării. A / F
  10. Propoziția *Începe școala.* este o propoziție simplă. A / F
  11. Propoziția *Merg la școală.* este o propoziție simplă. A / F
  12. Părțile de propoziție sunt substantivul și predicatul. A / F
  13. Subiectul din propoziția *Apune soarele.* este cuvântul *Apune*. A / F
  14. În propoziția *Noi cumpărăm cărți și caiete.* subiectul este multiplu. A / F
  15. Predicatul din propoziția *Mergem la școală.* este *mergem*. A / F
  16. Predicatul din propoziția *Eu citesc multe cărți.* este exprimat printr-un verb la numărul plural. A / F
  17. Părțile de vorbire studiate sunt: verbul, substantivul, pronumele, adjectivul. A / F
  18. În enunțul *Mergeam spre școală.* cuvântul subliniat este un verb la timpul trecut. A / F
  19. Verbul subliniat din enunțul *Frunzele ruginii cad pe pământ.* este la persoana întâi. A / F
  20. Verbul *aștept* exprimă starea. A / F
  21. Forma corectă este *mi-ar place*. A / F
  22. În propoziția *Vârful Omul se află în Munții Bucegi.* cuvântul subliniat este substantiv comun. A / F

23. Substantivul *teatru* este de genul masculin. **A / F**
24. La plural, forma corectă a substantivului *copertă* este *coperți* sau *coperte*. **A / F**
25. Pronumele din propoziție este la persoana a treia, plural: *Sora ei a plecat*. **A / F**
26. În propoziția *Albastrul cerului senin încântă privirea*, cuvintele *albastrul* și *senin* sunt adjective. **A / F**
27. Adjectivul subliniat în propoziția *Dulapul vechi al bunicilor este plin de amintiri* este de genul masculin, numărul singular. **A / F**
28. Enunțul următor este scris corect: *Voi citii multe cărți despre copii*. **A / F**
29. Cuvântul *floarea-soarelui* se scrie cu cratimă. **A / F**
30. Intrusul (cuvântul scris incorect) din seria *înnegrit, înot, înnoptat, înămolit* este cuvântul *înot*. **A / F**
- Obs. **Rezultatele de la această fișă se află la pagina 14.**

EXERCIȚII RECAPITULATIVE

FIȘA NR. 2

- Pentru a actualiza toate cunoștințele din clasele anterioare, rezolvă următoarele exerciții.

1. Numește părțile de vorbire studiate de tine până acum.

2. Precizează ce părți de vorbire sunt cuvintele subliniate: *Primind și darurile-acestea, zeii s-au hotărât să-aleagă un loc de luptă potrivit. Au cercetat toată Elada și au găsit că este bine să-și facă tabăra-n Olimp.*

(Alexandru Mitru, *Legendele Olimpului*)

3. Subliniază verbele din fragmentul: *Războiul a-nceput cu furie... Pământul larg și marea uriașă au răsunat de-un zgomot greu, ce-ntrecea orice-nchipuire. Cerul a dat parcă un geamăt. Olimpul s-a cutremurat până-n adâncurile sale.*

(Alexandru Mitru, *Legendele Olimpului*)

4. Alcătuieste o propoziție în care să existe un verb care exprimă starea.

5. Menționează timpul, persoana și numărul verbelor din textul:

Doar Gheea, mama zmeilor, se mâniase rău pe el.

— *Titanii sunt copiii mei. Uranus i-a lovit din greu.*

(Alexandru Mitru, *Legendele Olimpului*)

Verbul	Timpul	Persoana	Numărul

6. Alcătuieste o propoziție cu predicatul exprimat prin verb la timpul viitor.

7. Stabilește corespondența dintre expresii și verbe.

- a da în vileag *a pleca*
- a pune la cale *a demasca*
- a-și lua picioarele la spinare *a renunța*
a unelti

8. Precizează ce părți de vorbire sunt cuvintele subliniate: *Furtuna trece repede și noi alergăm de ne sfârâie picioarele*. (Marin Sorescu, *Unde fugim de-acasă?*)

9. Subliniază substantivele din enunțul: *Fiecare pagină a abecedarului lui Creangă era pentru mine un aspect nou, ca o turturică ori ca un colț de peisaj, și mi se fixa cu înlesnire în memorie*. (M. Sadoveanu, *Anii de ucenicie*)

10. Subliniază substantivele comune: *Muntele Furnica se află în orașul Sinaia*.

11. Încercuiește substantivele proprii: *Nu-i acasă Ion, zise mătușa Mărioara; s-a dus cu moșu-tău Vasile sub cetate, la o chiuă din Condreni*. (Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*)

12. Subliniază substantivele care au același sens cu structurile din prima coloană.

- aducere-aminte* – reproș, amintire, ajutor
- bătaie de joc* – pedeapsă, joc, batjocură

13. Menționează genul și numărul substantivelor din textul:

*Sara pe deal buciumul sună cu jale,
Turmele-l urc, stele le scapără-n cale,
Apele plâng, clar izvorând din fântâne...*

(M. Eminescu, *Sara pe deal*)

Substantivul	Genul	Numărul

14. Alcătuieste o propoziție în care să existe un substantiv de genul neutru, la numărul plural.

15. Alcătuieste o propoziție în care să existe un substantiv care denumește un fenomen al naturii.

16. Alcătuieste o propoziție cu subiectul exprimat printr-un substantiv propriu, care să fie numele unui continent.

FIȘA NR. 3

1. Precizează ce părți de vorbire sunt cuvintele subliniate: *Cum o văzu, el se duse să o ia ca să-și aline foamea cu dânsa.* (Petre Ispirescu, *Aleodor împărat*)

2. Subliniază pronumele personale din textul: *Mirela, aruncă tu acum o gresie, să nu-și facă balaurul cine știe ce impresie. Să știe și el că noi l-am citit pe Ispirescu.*
(Marin Sorescu, *Unde fugim de-acasă?*)

3. Încercuiește pronumele de politețe:
— *D-apoi să avem iertare, Luminarea Voastră, că acesta mi-i flăcăul care m-a trimis la Măria Voastră.*
(Ion Creangă, *Povestea porcului*)

4. Menționează persoana, genul și numărul pronumelor din textul:
Văzând noi ce mare jale, am ajuns la concluzia că găștele trebuie ajutate și nicidecum mâncate. Dacă apa se face bocnă de la o minciună de rață, ea tot c-o minciună se dezgheață.
(Marin Sorescu, *Unde fugim de-acasă?*)

Pronumele	Persoana	Genul (unde e cazul)	Numărul

5. Alcătuieste o propoziție în care să existe un pronume personal de politețe, care să aibă funcția de subiect.

6. Precizează ce părți de vorbire sunt cuvintele subliniate din textul următor:
Mă gândeam, printre altele, cam cum trebuie să arate balaurii și zmeii, că toată ziua bună-ziaua era vorba despre ei. Erău răi, erău fioroși, erău înfricoșători, chiar dacă nu existau.

(Simona Popescu, *Exuvii*)

- să arate – .....
- balaurii – .....
- ei – .....
- răi – .....

7. Subliniază adjectivele din textul:

Iarnă. Noapte lucie pe o lume ca din povești: copaci de zahăr, câmp de cristal, iaz de oglindă. Și-n cuprinsul larg, uriașul policandru al cerului își aprinde, una câte una, luminile, ca într-o nemăsurată sală de dans.

(Emil Gârleanu, *Fricosul*)

8. Menționează genul și numărul adjectivelor din textul:

Sub lumina trandafirie a unui blând apus de soare, pământul pare adâncit într-o odihnă neclintită; frunzele ațipesc, pregătindu-se pentru tihnitul somn al nopții.

(Emil Gârleanu, *Puișorii*)

Adjectivul	Genul	Numărul

9. Subliniază adjectivele care au același sens cu expresiile:

cu scaun la cap – bogat, vesel, deștept
de ispravă – învățat, vrednic, perseverent

10. Alcătuieste o propoziție cu un adjectiv de genul feminin, la numărul plural.

---

11. Numește părțile de propoziție studiate de tine până acum.

---

12. Precizează partea de propoziție / funcția sintactică a cuvintelor subliniate: *Făt-Frumos coboară pe tărâmul celălalt pe o funie de coajă din teiul cel înalt.* (Marin Sorescu, *Unde fugim de-acasă*)

---

13. Subliniază cu o linie predicatul și cu două linii subiectul din propoziția: *În aer, un popor întreg de rândunele se pregătește de plecare.* (Emil Gârleanu, *Puișorii*)

14. Subliniază părțile secundare de propoziție din fragmentul: *Pe mușchiul gros, cald ca o blană a pământului, căprioara stă jos lângă iedul ei.* (Emil Gârleanu, *Căprioara*)

15. Alcătuieste două propoziții în care substantivul *carte* să aibă, pe rând, funcția de subiect și de parte secundară de propoziție.

---

2 Ortografie și ortoepie

FIȘA NR. 1

ALFABETUL LIMBII ROMÂNE. ORDONAREA CUVINTELOR DUPĂ CRITERIUL ALFABETIC.
DICȚIONARUL. ARTICOLUL DE DICȚIONAR

Identificăm

1. Scrie în ordine alfabetică următoarele cuvinte: *carte, literă, sunet, cărturar, lexic, vocabular, dicționar, alfabet, articol, criteriu, vocală, semivocală, consoană, silabă, accent.*

.....
.....
.....
.....

2. Caută următoarele cuvinte în *DOOM 2* și explică de ce cuvintele au în față semnul exclamării sau asterisc.

- a) ! antic/anti**c** – .....
! computer – .....
! profes**or**/profes**or** – .....
! sublin**ia** – .....
- b) * disco – .....
* elidare – .....
* tomograf – .....

3. Folosind *DOOM 2*, subliniază forma corectă a cuvintelor.

- Antichitate/antichitate (epoca)
- conclusiv/concluziv
- sangvin/sanguin

Învățăm

4. Scrie forma din dicționar a cuvintelor:

- am mers – .....
- băieți – .....
- frumoși – .....
- dânsului – .....

Exersăm

IO_A 5. Încercuiește litera **A** (dacă apreciezi că afirmația este adevărată) sau **F** (dacă tu crezi că este falsă).

- Sunt în ordine alfabetică următoarele cuvinte: cuvânt, cuvântător, cuvântare, (a) cuvânta. **A / F**
- În dicționar, adjectivele au forma de masculin, singular. **A / F**

IO_B 6. Scrie, pe spațiul punctat din fața substantivului din prima coloană, litera corespunzătoare explicației din coloana a doua.

..... – <i>DOOM</i>	A. totalitatea literelor așezate într-o ordine convențională, reprezentând sunetele de bază ale unei limbi;
..... – <i>alfabet</i>	B. operă lexicografică cuprinzând cuvintele unei limbi, organizate într-o anumită ordine (de obicei alfabetică);
..... – <i>dicționar</i>	C. Dicționar ortografic, ortoepic și morfologic.

IO_C 7. Seria cu toate cuvintele în ordine alfabetică este:

- alfabet, alfabetar, alfabetic, alfabetizare, alfabetiza;
- dicționar, dicționaraș, dicțiune;
- silabă, silabic, silabisit, silabisire.

IS_B 8. Transcrie din dicționar explicația substantivului *fonetică*.

.....

.....

.....

IS_B 9. Transcrie din *DEX* câte un cuvânt pentru fiecare abreviere (prescurtare).

- s.n. – .....
- vb. – .....
- înv. – .....

Utilizăm

ISB 10. Explică-i colegului de bancă, într-un text de 3-5 rânduri, în ce fel poți folosi *Dex online* pentru a descoperi forma corectă a unui cuvânt.

.....

.....

.....

.....

1 Sb 11. Să ne jucăm!

Scrie o propoziție în care primul cuvânt să înceapă cu **a**, al doilea cu **b**, al treilea cu **c** etc.
Vezi cât de departe poți ajunge!

.....
.....
.....

FIȘA NR. 2

TIPURI DE SUNETE: VOCALĂ. CONSOANĂ. SEMIVOCALĂ

Identificăm

1. Subliniază cu o linie vocalele și cu două linii consoanele din textul următor. Încercuiește cu galben semivocalele.

A vorbi și a scrie corect gramatical înseamnă a avea puncte cardinale. Gramatica e lumina limbii române. Fără ea, cuvintele ar fi cu ochii arși de uitare și și-ar pierde potecile.

(Fănuș Neagu, *Insomnii de mătase*)

Învățăm

2. Subliniază cu albastru sunetul [i] vocalic și încercuiește cu galben sunetul [i] semivocalic din cuvintele următoare, după ce le-ai despărțit în silabe: *iarbă, idee, mioare, piele, veselie, iureș, zglobiu, Mihai.*

.....
.....

Exersăm

IO_A 3. Încercuiește litera **A** (dacă apreciezi că afirmația este adevărată) sau **F** (dacă tu crezi că este falsă).

- În cuvântul *biblioteca* există cinci vocale. **A / F**
- În cuvântul *inimioară* există patru vocale, două semivocale și trei consoane. **A / F**
- În cuvântul *adevărat*, numărul consoanelor este egal cu numărul vocalelor. **A / F**
- Sunetul [e] din cuvântul *seară* este semivocală. **A / F**

IO_B 4. Scrie, în spațiul punctat din fața cuvântului din prima coloană, litera corespunzătoare din coloana a doua.

- ..... – *stilou*
- ..... – *leoaică*
- ..... – *machieaj*

- A.** cuvânt în care există nicio semivocală;
- B.** cuvânt în care există trei semivocale;
- C.** cuvânt în care există o semivocală;
- D.** cuvânt în care există două semivocale.

IO_C 5. Încercuiește litera corespunzătoare răspunsului corect.

- Seria cu toate cuvintele care conțin câte două vocale este:
  - a) vedere, carte, scris;
  - b) idee, copii, erou;
  - c) casă, băiat, școală.

Utilizăm

I Sb 6. Scrie un text dialogat format din 8-10 replici, imaginându-ți că teritoriul vocalelor a fost invadat de consoane.

Observație. Vei rezolva acest exercițiu pe o foaie separată, pe care o vei adăuga în portofoliul personal.

FIȘA NR. 3

CORESPONDENȚA DINTRE LITERĂ ȘI SUNET

Identificăm

1. Completează tabelul următor.

Cuvântul	Numărul sunetelor	Numărul literelor
<i>dicționar</i>		
<i>alfabet</i>		
<i>Cecilia</i>		
<i>Gheorghe</i>		
<i>eram</i>		
<i>exemplu</i>		

2. Încercuiește cuvintele în care numărul literelor este egal cu numărul sunetelor: *cercel, seară, ceară, Alexandra, maci, ceas, câmpie, exercițiu, gherghel, geografie, girafă, ureche, George, vecin.*

Învățăm

3. Scrie câte două exemple de cuvinte care conțin grupul de sunete [cs] scris în două modalități diferite:

- a) *cs* – .....
- b) *x* – .....

4. Grupează pe coloane cuvintele: *Roxana, exercițiu, pix, examen, Alexa, existență, explozibil, auxiliar.*

Cuvinte în care sunetul [x] se pronunță [cs]	Cuvinte în care sunetul [x] se pronunță [gz]

5. Grupează pe coloane cuvintele: *eu, eră, este, elev, educație, el, energie, ele.*

Cuvinte care se pronunță cu [e] inițial	Cuvinte care se pronunță cu grupul [ie] inițial

Exersăm

IO_A 6. Încercuiește litera **A** (dacă apreciezi că afirmația este adevărată) sau **F** (dacă tu crezi că este falsă).

- Grupul de litere *ghe* reprezintă un singur sunet în cuvântul *vegheau*. **A / F**
- În cuvântul *ciuperci* există 8 litere și 6 sunete. **A / F**

IO_B 7. Scrie, pe spațiul punctat din fața cuvântului din prima coloană, litera corespunzătoare din coloana a doua.

..... – <i>exercițiu</i>	A. 9 litere, 9 sunete;
..... – <i>ghiveci</i>	B. 7 litere, 7 sunete;
..... – <i>bisilabic</i>	C. 9 litere, 10 sunete;
..... – <i>telefon</i>	D. 7 litere, 6 sunete;
	E. 7 litere, 5 sunete.

IO_C 8. Încercuiește litera corespunzătoare răspunsului corect.

- Seria de cuvinte în care litera **g** redă singură sunetul [g] este:
  - a) gem, ger, ninge, ginere, morfologie;
  - b) mergeau, magiun, fragi, geam, geană.
- Seria de cuvinte în care litera **c** redă singură sunetul [c] este:
  - a) ceapă, ciob, cioară, ceas;
  - b) circ, cine, cerc, pace, face.
- Seria de cuvinte în care grupurile de litere **che**, **chi** notează un singur sunet, respectiv sunetul [k'], este:
  - a) chior, unchi, mănunchi, chiar;
  - b) chimie, ridiche, chenar, chibrit.

3 Vocabularul

FIȘA NR. 1

CUVÂNTUL, UNITATE DE BAZĂ A VOCABULARULUI
CUVÂNTUL ȘI CONTEXTUL. FORMA ȘI SENSUL CUVINTELOR

Identificăm

1. Citește cu atenție textul următor:

Domnul Daniels a scris pe tablă „cot” și vorbim despre cele trei sunete ale cuvântului. Eu aud un singur sunet – cot –, dar el spune că sunt trei sunete diferite pentru că sunt trei litere diferite. Parcă mi-ar spune că cerul este galben. În timp ce rostesc cuvântul pe litere, îmi spune să le ating cu palma pe fiecare. Asta pare să mă ajute. Mă silește să le despart, deși alcătuiesc toate un singur cuvânt. Dar este un cuvânt scurt, iar eu mă gândesc îngrijorată ce-o să mă fac cu niște cărți întregi. Voi fi în stare să citesc vreodată?

(Lynda Mullaly Hunt, *Ca peștele în copac*)

- Scrie câte o propoziție în care să precizezi:
a) câte cuvinte sunt în primele două enunțuri;

.....
b) câte litere sunt în cuvântul *tablă*;

.....
c) care este înțelesul cuvântului *tablă*.

- Construiește un enunț în care cuvântul *tablă* să aibă alt sens decât în text.

- Încercuiește încă două cuvinte care, având aceeași formă, pot avea mai multe înțelesuri.

2. a) Subliniază, în textul următor, două perechi de cuvinte care au aceeași formă și sensuri diferite.

*Colo-n vale în țărână
Stă o râmă într-o rână
Și privește-un porc cum râmă.
Râmă ici, râmă colea,
Două râme s-ar părea,
Însă una-i porc sadea.*

*Iară porcu-n loc să râme
A făcut râma fărâme.
Una râmă... două... nouă...
Pân' la nouăzeci și nouă...
Toate nouăzeci și nouă
Întreabă porcul: – Când plouă?
(Marin Sorescu, *Problema cu două râme*)*

b) Transcrie, din prima strofă, două cuvinte care diferă printr-un sunet.

Învățăm

3. Scrie enunțuri în care să folosești fiecare cuvânt cu două sensuri, precizând sensurile.

a)

Cuvinte	Enunțuri în care cuvintele au sensuri total diferite	Sensul cuvântului în context
<i>liliac</i>	— —	
<i>pară</i>	— —	
<i>roman</i>	— —	

b)

Cuvinte	Enunțuri în care cuvintele au sensuri înrudite	Sensul cuvântului în context
<i>inimă</i>	— —	
<i>limbă</i>	— —	
<i>carte</i>	— —	

4. Menționează sensul cuvântului *limpede* în fiecare context.

- apă limpede – .....
- cer limpede – .....
- privire limpede – .....
- glas limpede – .....
- minte limpede – .....

5. Cuvintele *veșnic* și *etern* au același ..... și formă .....

6. Încercuiește două cuvinte cu formă diferită, dar cu același sens.

Undeva sub doi altoi

A murit un pițigoi,

Pasămite, pasămite,

Cum murise o mierlise. (Marin Sorescu, *Întâmplare*)

7. Subliniază două cuvinte care nu sunt folosite cu sens propriu în fragmentul:

Norii fug, doritul soare/ Strălucește și dismiardă oceanul de ninsoare.

(V. Alecsandri, *Iarna*)

Exersăm

IO_A 8. Încercuiește litera **A** (dacă apreciezi că afirmația este adevărată) sau **F** (dacă tu crezi că este falsă).

- Cuvintele *sens* și *semnificație* au formă diferită și același sens. **A / F**

IO_B 9. Unește prin săgeți cuvintele cu formă diferită și cu același sens.

<i>carte</i>	vocabulă
<i>cuvânt</i>	lexicon
<i>dicționar</i>	volum

IO_C 10. Încercuiește litera corespunzătoare răspunsului corect.

- *Lumea te întrebă mereu ce vrei să fii când vei fi mare. Eu știu ce fel de om mare vreau să fiu.* (Lynda Mullaly Hunt, *Ca peștele în copac*)
Cuvântul *mare* din text înseamnă: a) apă stătătoare; b) imens; c) matur.
- Sensul cuvântului subliniat în enunțul: – Scumpa mea, sunt sigură că există o explicație pentru asta. (idem) este:
a) costisitoare;   b) dragă;   c) ascultătoare.

IS_C 11. Citește textul următor:

Mă uit la televizor și desenez un pui de lamă pe care îl cheamă Butch Cassidy. Dacă tot l-am botezat așa, îi adaug pălărie de cowboy, basma la gât și toc de pistol.

(Lynda Mullaly Hunt, *Ca peștele în copac*)

- Încercuiește patru cuvinte care pot avea două sensuri.
- Alcătuiește câte un enunț în care fiecare cuvânt încercuit de tine să aibă alt sens decât în text.

.....

.....

.....

Utilizăm

ISB 12. Ghicește cuvântul care lipsește din fiecare enunț.

- Elementul constructiv, punctul de plecare al procesului comunicativ este _____
- Cuvântul are sunete, înveliș sonor, adică _____
- Înțelesul cuvântului se mai numește _____
- Sensul unui cuvânt se stabilește în _____

ISB 13. Redactează un text de 5-8 rânduri, în care să-ți imaginezi că îi explici unui coleg care a lipsit de la școală ce înseamnă *context* și cum se stabilește sensul cuvintelor în context.

Observație. Vei rezolva acest exercițiu pe o foaie separată, pe care o vei adăuga în portofoliul personal.

FIȘA NR. 2

CATEGORII SEMANTICE. SINONIME. ANTONIME

Identificăm

1. a) Încercuiește antonimele din textul următor.

— *Am scris „imposibil”. (...)*

— *Vreau să rupi foaia în două. Chiar în dreptul liniei.*

Fac ce-mi spune.

— *Acum, Ally... Pe bucata mare de hârtie din mâna ta scrie „posibil”. Nu mai există „imposibil”, da?*

(Lynda Mullaly Hunt, *Ca peștele în copac*)

b) Scrie un sinonim pentru cuvântul *posibil*. .....

Învățăm

2. Înlocuiește, în textul următor, cuvintele marcate cu sinonimele lor:

— *Astăzi **primul** (...) lucru pe care o să-l fac va fi să vă vorbesc despre cărți. **O să vorbim** (...) **des** (...) despre cărți anul ăsta – vreau să vă spun despre unele dintre poveștile mele **preferate** (...).*

*Când vorbește despre cărți, Domnul Daniels mă face **să mă gândesc** (...) la Max și Olivier. Parcă-i gata să dea o petrecere **uriasă** (...). **Îmi place să-l ascult vorbind despre cărți. Dar** (...) să-mi **ceară** (...) mie să citesc este ca și cum i-ai cere unui homar să joace tenis.*

(Lynda Mullaly Hunt, *Ca peștele în copac*)

3. Unește cuvintele sinonime!

sincer
orășenesc
vinovat
milă
lacom
plăcut
pedeapsă
efemer

onest
citadin
culpabil
inculpat
compasiune
avar
sanctiune
trecător
etern
agreabil

4. Scrie antonimul potrivit cuvintelor marcate:

Nu vorbește cu toată lumea, este *mândru*. .....

Sătenii îi laudă frumusețea, spunând că este un bărbat *mândru*. .....

5. Unește cuvintele din prima coloană cu sinonimele lor din a doua coloană, apoi grupează-le în tabel:

<i>asemănător</i>	altitudine
<i>dușman</i>	solitar
<i>greșeală</i>	terestru
<i>împrejurare</i>	etern
<i>înălțime</i>	similar
<i>pământesc</i>	opinie
<i>părere</i>	circumstanță
<i>singur</i>	inamic
<i>veșnic</i>	eroare

Substantive sinonime	Adjective sinonime
ex.: dușman – inamic	

6. Unește cuvintele din prima coloană cu antonimele lor din a doua coloană, apoi grupează-le în tabel:

<i>a începe</i>	disperare
<i>speranță</i>	diurn
<i>nocturn</i>	altruist
<i>egoist</i>	eronat
<i>junior</i>	a tăcea
<i>a vorbi</i>	a termina
<i>a urca</i>	pedeapsă
<i>recompensă</i>	a coborî
<i>corect</i>	senior

Substantive	Adjective	Verbe

Cuprins

Argument	5
Unitatea 1. ACTUALIZAREA CUNOȘTIINȚELOR DIN CLASA A IV-A	
<i>Fișa nr. 1</i>	7
<i>Fișa nr. 2</i>	8
<i>Fișa nr. 3</i>	10
<i>Fișa nr. 4</i>	12
<i>Test inițial nr. 1</i>	15
<i>Test inițial nr. 2</i>	18
Unitatea 2. ORTOGRAFIE ȘI ORTOEPIE	
Alfabetul limbii române. Ordonarea cuvintelor după criteriul alfabetic.	
Dicționarul. Articolul de dicționar	22
Tipuri de sunete: Vocală. Consoană. Semivocală	24
Corespondența dintre literă și sunet	25
Silaba. Accentul	27
<i>Test stadiial nr. 1</i>	30
Unitatea 3. VOCABULARUL	
Cuvântul, unitate de bază a vocabularului. Cuvântul și contextul.	
Forma și sensul cuvintelor	33
Categorii semantice. Sinonime. Antonime	36
Câmpul lexical	40
Variație stilistică. Limba standard. Normă și abatere. Istoria cuvintelor.	
Variații ale formei și ale sensului în timp	42
<i>Test stadiial nr. 2</i>	44
Unitatea 4. SINTAXA	
Enunțul. Clasificarea propozițiilor. Punctuația enunțului	48
<i>Test stadiial nr. 3</i>	52
Unitatea 5. FUNCȚII SINTACTICE. PREDICATUL VERBAL	
Predicatul verbal	55
<i>Test stadiial nr. 4</i>	58
Unitatea 6. SUBIECTUL	
Subiectul exprimat (simplu și multiplu)	61
Acordul predicatului cu subiectul	64
<i>Test stadiial nr. 5</i>	66
Unitatea 7. ATRIBUTUL	
Atributul	70
<i>Test stadiial nr. 6</i>	73
Unitatea 8. PĂRȚI DE VORBIRE. VERBUL	
Actualizarea cunoștințelor	77

Modurile verbale. Indicativul. Timpurile modului indicativ. Timpul prezent.....	78
Timpul imperfect.....	82
Perfectul compus.....	85
Perfectul simplu.....	88
Mai-mult-ca-perfectul.....	91
Timpul viitor.....	93
Verbele auxiliare.....	96
Modul imperativ.....	98
Forme verbale nepersonale. Infinitivul.....	100
Participiul.....	103
<i>Test stadial nr. 7</i>	105

Unitatea 9. SUBSTANTIVUL

Substantivele comune, substantivele proprii. Genul și numărul substantivelor ...	109
Articolul hotărât, articolul nehotărât (definit/nedefinit).....	113
Posibilități combinatorii ale substantivului (substantiv + atribut). Prepoziția.....	115
<i>Test stadial nr. 8</i>	118

Unitatea 10. PRONUMELE

Pronumele personal. Flexiunea pronumelui personal în raport cu persoana, numărul, genul.....	122
Pronumele personal de politețe.....	125
<i>Test stadial nr. 9</i>	128

Unitatea 11. NUMERALUL

Numeralul cardinal.....	131
Numeralul ordinal.....	135
<i>Test stadial nr. 10</i>	138

Unitatea 12. ADJECTIVUL

Adjectivul. Acordul adjectivului cu substantivul.....	142
Articolul demonstrativ. Gradele de comparație/de intensitate ale adjectivului....	145
<i>Test stadial nr. 11</i>	150
<i>Test final</i>	153